

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. IX. De Sponsalibus & Matrimoniis

urn:nbn:de:hbz:466:1-63052

ejus Prælati, originis scilicet seu domicili: & insuper Episcopus ordinans, quacumque fraude cessante, statim, hoc est saltem intra terminum unius mensis à die factæ Ordinationis, re ipsa illi conferre tenetur beneficium, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius præfinitum, sufficiat, ac in Ordinationis hujusmodi Testimonio expressam itidem familiaritatis, ac litterarum prædictarum mentionem facere tenetur. Ita expresse decernitur in cit. Constit. *Speculatori*: ubi etiam contra prædictorum transgressores adjicitur poena, ut Ordinans à collatione Ordinum per annum, Ordinatus autem à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit.

T I T. IX.

De Sponsalibus, & Matrimonii.

1. Alterum Sacramentum voluntatis est matrimonium; legitimus nempe contractus viri, & fœminæ, gratiæ spiritualis collativus, quo mutuam sibi invicem suorum corporum potestatem tradunt. Vim Sacramentalem spiritualis gratiæ collativam habet matrimonium ab institutione Christi Domini. Quamvis enim etiam ante adventum Christi daretur matrimonium;

nium ; attamen Christus illud elevavit in verum, & proprium Sacramentum, quod est de fide & constat ex Trid. sess. 24. can. 1. Videri potest Bellar. to. 2. Controv. De matrimonii Sacramento controv. 1.

2. Hæc autem intelligenda sunt de Matrimonio quod inter fideles contrahatur : ii enim dumtaxat sunt Sacramentorum capaces per Baptismum suscepit, qui reliquorum Sacramentorum, & vitæ spiritualis janua est, ut supra diximus hoc libro 2. tit. 3. nu. 1. Matrimonia igitur quæ inter non baptizatos celebrantur, utcumque facta sint juxta leges, non tamen Sacra menta sunt, sed contractus mere civiles, ut pluribus in locis etiam docuit Augustinus citatus à Bellar. in supradicta controv. cap. 3.

3. Hinc Authores communiter Matrimonium triplicis generis assignant, nempe Matrimonium legitimum, Matrimonium ratum, & Matrimonium consummatum. Matrimonium legitimum dicitur, quod legitimo contrahentium consensu perficitur, & hoc commune est omni matrimonio, etiam ab Infidelibus celebrato. Matrimonium ratum vocatur, quod insuper habet ratione Sacramenti, per quam maiorem firmitatem & indissolubilitatem acquirit, ut constat ex cap. Quanto 7. de divorciis. Consummatum denique dicitur ex quo sequitur copula. Matrimonij ratu significat unionem Christi

per

per Gratiam cum Ecclesia : Consummatum autem designat Sacrosanctum conjugium, quod contractum est inter Christum , & Ecclesiam per Incarnationis Mysterium.

4. Circa Materiam , & formam hujus Sacramenti varia opinati sunt varii Doctores, quorum sententias abunde refert , & examinat Th. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 5. ubi inter reliquas eam tamquam probabiliorem amplectitur post D. Th. in 4. dist. 26. q. 2. art. 1. Suarium 10. 1. de Sacram. q. 60. art. 8. disp. 2. sect. 1. Bellarmine lib. 1. de Matrim. cap. 6. aliosque, qui docet quod sicut alii contractus conficiuntur traditione, & acceptatione illius rei , de qua est contractus , ipsa autem res non concurrit nisi tamquam materia circa quam ; ita pariter in matrimonio , ejus essentia consistit in mutua traditione, & acceptatione corporum, hoc est in consensu utriusque conjugis verbis aut nutibus expresso , qui quatenus mutuam traditionem continent, habent rationem materiæ, quatenus autem efficiunt mutuam acceptationem, habent rationem formæ : ipsa autem conjugum corpora sunt materia circa quam fit contractus: quod præsertim procedit si matrimonium consideretur prout est in fieri , si enim consideretur prout est in facto esse, seu prout est quid permanens postquam semel celebratum est ; idem

Sanch.

Sanch. ibidem cum Bellar. concedit vocari posse ipsos conjuges materiam ejusdem.

5. Inde fit quod quamvis in contrahendo matrimonio intervenire necessario debeat Parochus, ut postea explicabitur, idem tamen Parochus non est proprie hujus Sacramenti minister, cum neque ponat materiam, neque formam Sacramenti hujus; sed ipsi contrahentes sunt Ministri confidentes hoc Sacramentum: unde etiam matrimonia clandestina, quæ ante Concilium Trid. absque interventu Parochi celebrabantur, rata erant, & vera matrimonia, ex Trid. sess. 24. cap. 1. de refor. matrim. Quamvis enim Christus Dominus elevaverit matrimonium ad esse Sacramenti, reliquit tamen in illo naturam contractus: de natura autem contractus est, ut ipsi contrahentes suis censensibus se ligent, nec aliis, præter ipsosmet, contractum efficiat.

6. Quia autem contractui matrimoniali præcedere solent sponsalia; ideo de his dicendum breviter aliquid hic est. Sponsalia dicta sunt à spondendo. Nam etiam veteribus moris fuit stipulari, & spondere sibi uxores futuras, l. 2. ff. de sponsalib. unde in l. 1. ff. eod. definiuntur sponsalia, mentio & re promissio nuptiarum futurarum. Debet autem ejusmodi promissio mutua esse aliquo externo signo manifestata, quod fieri potest, vel expressis verbis, ut si sibi

mutuo dicant *Ego te accipiam in meam conjugem, & ego te in meum;* vel litteris, ut cum paciscuntur de futuris nuptiis per epistolam, vel alio quolibet externo signo sufficienter demonstrante reciprocum consensum utriusque contrahentis.

7. Sed & idem perfici potest per Procuratorem habentem speciale mandatum, juxta textum in c. fin. de procurator. in 6. ubi etiam præcipitur, ut Procurator habens ejusmodi speciale mandatum, non possit alium substituere, nisi hoc eidem specialiter sit commissum, propter magnum, quod ex facto tam arduo posset periculum imminere; quod statutum quamvis loquatur expressè dumtaxat de matrimonio, extendendum tamen esse etiam ad sponsalia quæ sunt dispositio; & via ad matrimonium, tradit Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 11. nu. 3. Et 5. arg. l. *Oratio 16. ff. de sponsalib.*

8. Habiles ad sponsalia contrahenda sunt generaliter illæ personæ, inter quas accedente legitima ætate dari potest licite, & valide matrimonium. Promissio enim rei illicitæ nulla est, ex c. *nemo potest 6. c. non est obligatorium 58. c. in malis promissis 69. de reg. jur. in 6.* Requiritur etiam ad sponsalia contrahenda liber usus rationis, unde perpetuo amentes, & furiosi contrahere non possunt, cum non habeant determinatum consensum, c. *dilectus filius 24. de sponsalib.*

lib. nisi habeant lucida intervalla; & tempore talium intervallorum sponsalia contrahantur.

9. Sponsalia legitime, & absolute contracta per se, & regulariter obligant sub culpa mortali ad matrimonium suo tempore contrahendum, non minus ac obligent alii contractus in materia gravi, c. de conjugali 50. 27. q. 2. c. 2. de spons. aliisque juribus, per quæ correcta est l. 1. C. de sponsalib. ubi olim de jure civili, alii desponsata renuntiare conditioni, & nubere alii non prohibebatur, ut tradit Sanch. cum communis sententia lib. 1. de matrim. disp. 27. Si quis igitur à talibus sponsalibus absque legitima causa resiliat, moneri debet à Judice Ecclesiastico, & per censuram compelli ad matrimonium contrahendum, c. ex litteris 10. de sponsalib. Nisi tamen coactio timeatur habitura difficilem exitum, aut impeditura libertatem consensus; in quo casu resiliens monendus erit potius quam cogendus, juxta textum in c. requisivit 17. eod. Libera enim matrimonia esse debent, ut dicitur in c. gemma 29. eod. ubi propterea prohibetur etiā in contractu sponsalium impositio pœnæ solvendæ per eum qui à sponsalibus resiliverit: quia scilicet metu pœnæ restringeretur libertas matrimonii. Eiusmodi pœnæ impositio in sponsalibus prohibita etiam est in jure civili, ut constat ex l. mulier. 5. §. fin. C. de sponsalib.

10. Hoc tamen non obstante, arrhas dari posse,

posse, hoc est aliquid ab Sponso Sponsæ, vel
è contra, in signum, & pignus matrimonii pro-
missi, quod fide; violator amittat, est sententia
recepta, ex permissione utriusque juris, ut con-
stat ex cit. l. mulier. c. si quis uxorem 14. 27. q. 2.
¶ c. Nostrates 3. 30. q. 5. Timor enim amissionis
arrharum regulariter non impedit libertatem,
quemadmodum timor solvendæ poenæ pro-
missæ: quia arrhæ, utpote necessario statim tra-
dendæ, nonnisi in exigua quantitate, & matura
deliberatione concedi solent; secus autem po-
ena, quæ quia non traditur, sed tradenda pro-
mittitur, facile, & incautè, & in magna quanti-
tate offertur. Videri potest Sanch. de matrim. lib.
1. disp. 35.

11. Prædicta obligatio ex sponsalibus contra-
cta, ne ab illis recedatur, sed procedatur ad ma-
trimonium suo tempore contrahendum, intel-
ligenda est ubi legitima resiliationis causa non
intervenerit. Multiplex enim assignari potest
causa, propter quam sponsalia dissolvi possint,
cum Sacramentum ipsa non sint, sed tantum-
modo via ad Sacramentum Matrimonii susci-
piendum. Primo igitur dissolvuntur ex mutuo
utriusque consensu libero, ut colligunt Docto-
res ex c. 2. de sponsalib. ubi assertur exemplum
contractus societatis, qui per mutuum sociorum
consensum expirat, quemadmodum per mu-
tuum eorundem consensum celebratus fuit:
quia

quia omnis res per quascumque causas nascitur,
per easdem dissolvitur. c. 1. de reg. jur. Secundò
dissolvuntur per professionem religiosam in
Religione approbata, & per susceptionem Or-
dinis Sacri : utraque enim incapacem reddit
matrimonii contrahendi : quidquid sit utrum
sponsalibus adstrictus, sponsa deserta, possit li-
cite Religionem ingredi, aut sacro Ordine ini-
tiari, ubi præsertim fuerint sponsalia jurata, de
quo disputat Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 43. &
disp. 47. Castrop. par. 5. de sponsalib. disp. 1. punc^o
17. n. 4. & punc^o 19. aliique apud ipflos.

12. Tertio dissolvuntur per sequentem for-
nitionem sive Sponsi, sive Sponsæ. Si enim
hæc sufficiens est causa ad dissolvendam mutu-
am conjugum habitationem post contractum
conjugium; à fortiori sufficiet ante contractum
conjugium ad cohabitationem non contrahen-
dam: quia turpius ejicitur quam non admit-
titur hospes , ut dicitur in c. quemadmodum
25. de jurejur. Cum autem hæc sponsalium dis-
solutio concessa sit in solius innocentis favo-
rem, & id quod ob gratiam alicujus conceditur,
non sit in ejus dispendium retorquendum c. 61.
de reg. jur. in 6. ideo solus innocens habet jus re-
scindendi sponsalia, fornicans autem adhuc ob-
strictus est sponsalium obligationi, si alter Spon-
sus perficere contractum velit, ne commodum
ex iniuitate reportet.

13. Quar-

13. Quartò solvi possunt sponsalia si gravis aliqua mutatio post illa contracta superveniat, ut puta si mulier fieret non solum leprosa, sed etiam paralytica, vel oculos, vel nasum amitteret, vel quicquam ei turpius eveniret, juxta textum in cit. c. quemadmodum 25. de jurejur. aut etiam ex defectu promissæ dotis, ut docet communis sententia teste Castrop. in cit. disp. puncto 28. quia promissio dotis est veluti conditio sub qua sponsalia celebrantur: quare deficiente ea conditione, etiam citra fæminæ culam, non obligabunt, ut docet Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 59.

14. Demum solvuntur sponsalia, si non licite, saltem valide per subsequens matrimonium per verba de præsenti contractum ab alterutro cum alia persona, ex c. si inter 31. de sponsal. vinculum enim matrionii est fortius, & prævalet vinculo sponsalium.

15. Præter obligationem supradictam, quæ oritur ex sponsalibus, legitime celebratis, alias quoque sponsalium effectus est quædam quasi affinitas, seu propinquitas, quæ de Jure Canonicco introducta est, atque contrahitur à Sponsa relate ad consanguineos suæ Sponsæ, & vicissim à Sponsa relate ad consanguineos sui Sponsi, eo proportionaliter modo quo perfecta affinitas contrahitur ex matrimonio contracto per verba de præsenti. Ratione hujus propinquitatis,

tatis, nequit qui matrimonium contrahere cum aliqua, quæ sit consanguinea alterius, cum qua prius sponsalia contraxit, & vicissim matrimonium contrahere non potest mulier cum aliquo consanguineo alterius, cui se prius desponsavit, ut constat ex c. sponsam 8. de sponsat lib. c. ad audienciam 4. eod. & propterea talis affinitas ex sponsalibus contracta numeratur inter impedimenta dirimentia, de quibus paulo infra sermo erit, vocaturq; impedimentū justitiae publicæ honestatis, ex c. unico de sponsal. in 6.

16. Hoc impedimentum antiquitus oriebatur ex quibusvis sponsalibus puris & certis, etiam si ea essent nulla propter aliquod impedimentum dirimens, puta propter consanguinitatem, affinitatem, Sacros Ordines &c. dummodo non essent nulla ex defectu consensus; ex cit. c. unico de sponsalib. in 6. item extendebatur usque ad quartum gradum, ut sumitur ex c. non debet 8. de consanguinit. & affinit. At per Tridentinum sess. 24. cap. 3. de refor. matrim. statutum est, ut hoc impedimentum non oriatur nisi ex sponsalibus validis; ubi autem valida fuerint, non excedat primum gradum. Quid autem sint gradus, ubi de affinitate, vel consanguinitate sermo est, & quomodo numerādi, paulo inferius exponetur.

17. Post sponsalia, quæ contrahuntur per verba de futuro, sequitur Matrimonium contractum per verba de præsentí, quod in lege

Evan-

Evangelica, ut supra diximus, est Sacramentum. Ad illud valide contrahendum requiritur liber consensus & acceptatio utriusque Sponsi; ut postulat ipsa natura contractus. Item requiritur ut contrahatur in facie Ecclesiae, seu coram proprio Parocho, & Testibus. Matrimonia enim sine tali solemnitate contracta, vocantur clandestina, quæ antiquitus, quamvis essent reprobata ab Ecclesia, erant tamen valida: nunc tamen non solum illicita sunt, sed etiam invalida, eo quod à Trid. sess. 24. de reform. Matr. cap. 1. fuerint irritata.

18. Præterea requiritur ad validitatem Matrimonii, ut nullum in utriusque contrahente detur impedimentum ex iis, quæ dirimentia nominantur. Huic juri servando consultum est à Trid. in cit. c. I. sess. 24. ubi præcipit, ut antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè denuntietur inter quos Matrimonium sit contrahendum. Quod si aliquando probabilis sit suspicio, Matrimonium malitiosè impediri posse, tot præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denunciatio fiat; vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denunciations in Ecclesia fiant; ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius

dete-

detegantur: nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur; quod illius prudentiæ, & judicio Sancta Synodus relinquunt.

19. *Dixi nullum detur impedimentum ex iis quæ dirimentia nominantur.* Duplicis enim generis recensentur impedimenta Matrimonii. Alia sunt impedimenta tantum, propter quæ scilicet prohibetur contractus Matrimonii; sed si de facto fiat, valide fit, quamvis etiam illicite. Aliæ sunt impedimenta dirimentia, quæ ita vocantur, non quia Matrimonium jam semel valide contractum dirimant, sed quia dirimunt Matrimonium attentatum, seu impediunt ne Matrimonium valide contrahatur.

20. Inter impedimenta primi generis, quæ tantum impediunt, sed non dirimunt, numeratur prohibitio, quæ ab Ordinario fiat ad aliquod tempus de conjugio contrahendo, ut constat ex toto tit. *De Matrimonio contracto contra Interd.* Eccles. Secundo tempus feriarum, quod ex Trid. *eff. 24. de reform. Matrim. cap. 10.* extenditur ab adventu Domini usque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum usq; in Octavam Paschatis inclusive: quibus diebus prohibentur nuptiæ solemniter celebrari. Tertio Sponsalia per verba de futuro contracta cum aliqua persona: iis enim permanentibus prohibitum est contrahere Matrimonium cum alia persona. Quar-

L

tò

to votum simplex non nubendi, aut votum suscipiendi Sacros Ordines, aut ingrediendi Re ligionem, vel castitatem servandi ex c. consula
4. c. Meminimus 3. c. Rursus 6. Qui Clericiv
yoyentes &c. & ex c. unico de voto in 6. Ali
plura circa hoc genus impedimentorum vi
deri possunt apud Sanch. lib. 7. de Matrim. d.
6. & seqq.

21. Impedimenta secundi generis, quæ no
solum reddunt illicitum contractum Matrimo
nii, sed etiam impediunt ne valide fiat, uno
& illud dirimunt si forte attentatum fuerit, a
tentio jure veteri sunt 12. quibus alia duo addi
sunt à Trid. sess. 24. de refor. matrim. cap. 1. &
quæ omnia his versibus continentur.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.
Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas
Si sis Affinis, si forte coire nequibus,
Si Parochi, & duplicitis desit praesentia testis,
Raptave sit mulier, nec parti redditatuta:
Hæc socianda vetant, connubia facta retrahunt.
Impedimenta tribus primis versibus contenta
sunt etiam de jure veteri: ea autem, quæ du
bus sequentibus versibus continentur, statu
sunt à Trid. in locis citatis.

22. Primum igitur impedimentum di
mens est error, qui fit circa personam ipsam,
si quis existimans se contrahere cum una per
na, contrahat cum alia. Ad valorem enim M
trime

triamonii maxime requiritur consensus liber;
hic autem cum tali errore non datur, ut sumi-
tur ex l. si per errorem 15. ff. de jurisd. omnium Ju-
dicum, l. Cum Testamentum 8. & l. Non idcirco 9.
C. de Juris, & facti ignorantia. Si tamen error
sit solum circa qualitatem personæ, ut puta si
quis contrahat cum aliqua, quam putat esse di-
vitem, aut nobilem, cum tamen talis non sit;
subsistit Matrimonium: talis enim error non
impedit consensum substantialiter requisitum,
qui respicit personam ipsam, non autem quali-
tates personæ: nisi tamen ipsa qualitas personæ
apponatur in contractu, tanquam conditio sine
qua non, ut si quis dicat contraho tecum si di-
ves aut nobilis es, & aliter non contraho.

23. Secundum impedimentum est conditio
servilis ignorata, ut constat ex c. 2. 3. & ult. de
conjug. servor. unde si quis liber contraxit cum
ancilla cuius servitutem ignorabat, aut è con-
verso, & postquam intellexit conditionem ip-
sius, nec facto, nec verbo consensit in eandem,
separatur matrimonium, & cum alia contrahe-
re poterit. Nomine autem conditionis servi-
lis debet hic intelligi servitus proprie, & rigoros-
se dicta, qualis est ea, per quam aliquis ita subji-
citur dominio alterius, ut possit etiam ab eo-
dem venundari.

24. Tertium impedimentum est votum sole-
ne castitatis, quale est quod emititur in Pro-
fessione

fessione Religiosa, & in susceptione Ordinis Sacri, quod dirimit Matrimonium postea contractum, juxta textum in c. unico de Voto, & votis rempt. in 6. Votum autem simplex & si quandoque Matrimonium impedit contrahendum, non tamen rescindere potest Matrimonia post contracta, ex cit. c. unico, excepto voto simplicis castitatis quod à Religiosis Societatis emittunt post Novitiatum, quod habet vim dirimend. Matrimonium ex constit. Greg. XIII. Ascendente 89. ejusdem Pontificis in Bullario.

25. Quartum impedimentum est cognatio quæ triplex est, spiritualis, legalis, & naturalis de quibus singulis extant speciales rubricæ in lib. 4. Decretal. Cognatio spiritualis est propinquitas personarum jure Ecclesiastico inducta ex susceptione vel ministratōne Sacramenti Baptismi, & Confirmationis, eaque contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, ejusque Patrem, & Matrem, inter Patrimum & baptizatum eiusq; Patrem & Matrem: & idem est in Sacramento Confirmationis. Hoc etiā genus cognationis est impedimentum dirimens, ut supradictum est hoc lib. 2. tit. 3. n. ult. & tit. 4. n. ult. sumiturq; ex toto tit. de cognat. spirit. & ex Tract. 24. de refor. matrim. cap. 2.

26. Cognatio legalis est propinquitas personarum ex adoptione proveniens, inventa primitus & indueta à Jure civili §. & hac adeo

¶ §. Inter eas Instit. de nupt. aliisque juribus, ac
deinde à Sacris Canonibus approbata, ut con-
stat ex c. Ita diligere 30. q. 3. & ex cap. unico de
cognitione legali. Resultat hæc cognatio primò
inter adoptantem, & adoptatum: secundo in-
ter adoptatum, & filios carnales saltem legiti-
mos adoptantis, quæ est quasi linea transversa-
lis in cognitione legali: tertio, per modum cu-
jusdam affinitatis, inter adoptantem & uxorem
adoptati, nec non inter adoptatum, & adoptan-
tis uxorem.

27. Quamlibet hujusce legalis cognitionis
speciem esse impedimentum dirimens, est sen-
tentia recepta, ut videre est in Panor. rubr. de
cognat. legali Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 63. ali-
isque apud ipsum. Cum enim à Jure Canonico
in rubrica de cognat legal. approbetur in com-
muni cognatio legalis, prout statuta fuerat per
Jus Civile; per hoc autem statutum sit quam-
libet ex dictis cognitionibus legalibus esse im-
pedimentum dirimens Matrimonii contrahen-
di; sequitur quamlibet illarum cognitionum
etiam de Jure Canonico esse impedimentum
dirimens Matrimonii contrahendi. Sed & in
particulari, prima species cognitionis quæ est
inter adoptantem & adoptatum, approbatur
in cit. c. Ita diligere 30. q. 3. Altera species lineæ
transversalis quæ est inter adoptatum & filios
carnales adoptantis, approbatur in cit. c. uni-

co de cognat. legal. &c in c. per adoptionem 6. 30. q. 3.
 Tertia species cognationis quæ est inter adoptantem & uxorem adoptati, nec non inter adoptatum & adoptantis uxorem quamvis nullo expresso textu Juris Canonici approbata reperiatur; adhuc tamen & ipsa approbata censetur in generali approbatione cognationis legalis, notat Sanch. in cit. diff. 63. n. 17.

28. Id tamen discriminis pro re præsentie inter easdem cognationis legalis species, quod prima species impedit, & dirimat perpetuo matrimonium, id est impedimentum duret inter adoptantem, & adoptatum etiam soluta adoptione seu post emancipationem adoptati, juxta textum in l. Quin etiam 55. ff. de ritu nuptiar. Et §. Ergo non omnes Instit. de nuptiis. Idem Juris est de tertia specie ex l. Adoptivus 14. ff. de ritu nupt. At secunda species cognationis legalis in linea transversa inter filios carnales adoptantis, & filios ejusdem adoptivos, non impedit in perpetuum, sed quamdiu durat adoptio, seu quamdiu iidem filii sub adoptantis potestate permanent, ex c. uni. De cognat. leg. Et l. Per adoptionem 17. ff. de ritu nuptiar. Quare soluta patria potestate, vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem secundum leges, sive filii adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum prædictum; ut puta si qua per adoptionem soror tibi esse cœperit, ac deinde vel

vel ipsa, vel tu emancipatus fueris, nihil est im-
pedimento nuptiis inter te, & illam celebra-
dis, juxta textum in §. Inter eas Inst. de
nuptiis.

29. Quod si contingat adoptari aliquem, qui
tempore adoptionis sub potestate sua proprios
filios habeat, nepotes, aliosve descendentes; in
tali casu contrahitur etiam cognatio legalis in-
ter adoptantem, & ipsos. Adoptata enim ali-
qua persona, censentur adoptati etiam ejus filii,
ac descendentes in quovis gradu, qui tempore
adoptionis erant in ejus potestate, ut expresse
deciditur in l. Si paterfamilias 15. ff. de adoption.
adeoque inter ipsos, & adoptantem stare non
potest matrimonium. Secus est de filiis quæ
tempore adoptionis non sunt sub potestate ad-
optati, unde infert Sanchez in cit. disp. 63. posse
confidere Matrimonium inter adoptantem, &
filiam filiæ adoptivæ, quia mulier neminem
habet in sua potestate, ex §. fæmina Inst. de ad-
option. nec non inter adoptantem, & quem-
cumque filium illegitimum adoptati, quia ille-
gitimus, quamdiu talis est, non est sub potesta-
te Patis, ex §. fin. Inst. de nuptiis. Videri
potest Sanchez in cit. disp. 63. lib. 7. de
Matrim.

30. Cognatio naturalis dicitur, quæ per con-
sanguinitatem, aut affinitatem contrahitur. Est
autem consanguinitas propinquitas personarū

ab eodem stipite descendentium , ac distingui solet per lineas, & gradus. Nomine linea intelligitur ipsamet personarum collectio ex eodem stipite procedentium , dividiturque in lineam rectam, & in lineam transversalem. Linea recta est illarum personarum collectio, & series, quarum una generatur ab alia, continente ascendentes, & descendentes , v. g. Avus Pater, Filius, Nepos, &c. Linea transversalis est collectio illarum personarum , quæ ab eodem stipite procedunt , sed una non generatur ab alia. Nomine graduum consanguinitatis intelligitur habitudo seu mensura conjunctionis consanguineorum inter se , qua cognoscitur quota consanguinitatis distantia inter se conjugantur , per ordinem ad stipitem, à quo descendunt.

31. Pro computatione talium graduum triplex regula à Doctoribus assignari sole: post Glos. in c. fin. de consanguin. & affinit. & 3. q. in expositione arboris consanguinitatis. Prima est pro linea recta , videlicet : Tot gradibus unus alteri conjungitur , quot generationes intermedian. Unde filius est in primo gradu cum Patre, quia media unica generatione ab eo procedit: at Nepos cum Avo est in secundo gradu, quia mediat duplex generatio , & sic de reliquis. In idem recidit quod paulò diversis terminis ab aliis dicitur, nempe , inter perso-

nas

nas ad lineam rectam pertinentes, quarum gradus quæritur, vel nulla mediat persona, sicut accidit inter Patrem, & filium; vel mediat aliqua alia seu multiplex persona: si nulla mediat, sunt in primo gradu; si autem mediat aliqua vel multiplex, tunc numeratis omnibus personis, mediis & extremis, dentatur de numero illo una persona, & quot personæ restant, tot sunt gradus, ut puta nepos distat ab Avo in secundo gradu linea rectæ, quia sunt duæ personæ extremæ quarum gradus quæritur, scilicet Nepos, & Avus, & una media inter ipsos, hoc est Pater Nepotis; unde dempta una manent duæ & sic duo gradus. Idem dic de reliquis.

32. Secunda regula est pro linea transversa æquali, in qua dicuntur esse illi, qui æqualiter distant à communi stipite, & non originatur unus ab alio, uti sunt frater, & soror, &c. vide-licet: Tot gradibus unus alteri conjungitur, vel ab eo distat, quot quilibet conjungitur, vel distat à communi stipite. Hinc frater, & soror sunt in primo gradu, quia uterque distat unico gradu à communi stipite, scilicet à Patre, at ne-
pos & neptis ex eodem avo distant duobus gra-
dibus, quia uterlibet duobus gradibus distat à
communi stipite, nempe ab Avo.

33. Tertia regula est pro iis qui sunt in linea transversali, & inæqualiter distant à communi stipite; videlicet: Tot gradibus unus alteri con-

jungitur, vel ab eo distat, quot distat à communi stipite is qui remotior est. Hæc traditur expressè in c. fin. de consang. v. g. Petrus habet filios Paulum, & Joannem, Joannes autem habet filium Franciscum; Paulus, & Franciscus, nempe Petrus, & ex fratre Nepos, sunt in secundo gradu, quia Franciscus Nepos, qui est remotione communi stipite, nempe à Petro, distat ab ipso Petro duobus gradibus.

34. Quoad istam graduum computationem Jus Canonicum partim convenit cum Jure civili, partim ab eo differt. Convenit in computatione graduum lineaæ rectæ: differt in computatione graduum transversæ lineaæ, ut exponit in cap. Ad sedem 35. quæst. 5. Cum enim Jus Canonicum duos fratres reponat in primo gradu consanguinitatis, Jus civile illos reponit in secundo; & eodem modo filii fratrum in Jure civili computantur in quarto gradu, cum secundum Canones computentur in secundo, & ulterius, ita ut duo gradus legales unum Canonicum constituant. Unde pro computandis gradibus in linea transversa, attento jure civili, haec traditur regula à Sanch. lib. 7. de Matrim. dig. 50. n. 7. Duo consanguinei, quorum gradus queritur, existentes in linea transversali, si sunt in linea transversa æquali, vel in linea transversa inæquali. Si sunt in linea æquali quanto gradu uterlibet distat à communi stipite,

te, toto duplicato distant inter se: at si linea sit inæqualis, quot sunt personæ computatis extre-
mis, & mediis, stipite dempto, tot sunt gradus.
Ut puta duo fratres de jure civili distant dupli-
ci gradu, quia quilibet illorum distat à com-
muni stipite, nempe à communi Patre, unico
gradu, unde duplicato uno gradu, manent duo.
At Pater, & filius ex Fratre distant de Jure civi-
li in tertio gradu, quia sunt duæ personæ extre-
mæ, & una mediat, videlicet Pater illius filii,
unde tres gradus efficiuntur.

35. Ratio hujus diversitatis indicatur in cit.
c. Ad sedem: quia scilicet jura civilia numerant
gradus in ordine ad successionem hæreditatum,
pro quibus attenduntur singulares personæ &
ideo in singulis personis singulos perficiunt gra-
dus: at Sacri Canones computant gradus, ut
rite Matrimonia celebrentur. Cum autem
Matrimonia sine duabus personis fieri non pos-
sint; ideo Sacri Canones duas personas in uno
gradu constituerunt. Atque hic computandi
modus de Jure Canonico statutus servandus est
in ordine ad matrimonia.

36. His præsuppositis, consanguinitas est
impedimentum dirimens, quod antiquitus ex-
tendebatur usq; ad septimū gradum, ut constat
ex cit. c. *Ad Sedem.* Sed nunc extenditur dum-
taxat ad quartum, ex c. fin. de Consanguin. ubi
decernitur quod si Vir stat à communi stipite
quar-

quarto gradu, & mulier ex alio latere distat ab eodem stipite quinto gradu, licet possunt matrimonio copulari, juxta tertiam regulam supra positam, quod scilicet computatio graduum inter duos in linea transversali inæqualiter à communī stipite distantes desumitur à remotori, juxta quam regulam in tali casu Vir, & Mulier dicuntur esse in quinto gradu consanguinitatis.

37. Alia species cognitionis naturalis est affinitas, quo nomine intelligitur propinquitas personarum ex carnali copula proveniens, sive ea sit copula conjugalis, sive fornicaria. Talem cognitionis speciem contrahunt cum viro consanguinei uxoris, unde v. g. nepos uxoris dicitur esse affinis viro; & eodem modo eandem contrahunt cum uxore consanguinei viri, unde v. g. nepos viri est affinis uxori. In hac etiam specie cognitionis numerantur gradus sicut in consanguinitate: imo in quo gradu aliquis est consanguineus viro, in eodem gradu est affinis uxori; & in quo gradu est consanguineus uxori, est affinis viro. Sic quia Soror uxoris est in primo gradu consanguinitatis cum uxore, ita pariter est in primo gradu affinitatis cum viro.

38. Quemadmodum autem ex dictis consanguinitas usque ad quartum gradum inclusa est impedimentum dirimens; ita & affinitas

pro-

proveniens ex copula licita , & conjugali , juxta textum in cap. Non debet 8. de consanguinit. Si autem affinitas oriatur ex copula fornicaria , extenditur dumtaxat ad secundum gradum inclusivè , ex decreto Trident. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 4.

39. Quintum impedimentum est *crimen* , sub quo nomine comprehenduntur aliqua specialia delicta , in quorum pœnam Ecclesia reddit inhabiles ad contrahendum simul matrimonium eas personas , quæ simul illa delicta commiserunt. Hujusmodi crimen est primo adulterium simul cum occidente conjugis proprii , vel alieni , seu cum machinatione ejusdem occisionis , effectu subsecuto , ut sumitur ex cap. 1. & 3. & 6. de eo qui duxit in matrim. & ex cap. Si quis vivente s. 31. quæst. 1. juncta communis Theologorum , & Juristarum sententia apud Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 78. num. 7. Alterum crimen præstans impedimentum dirimens matrimonio est adulterium cum promissione facta de Matrimonio post obitum conjugis contrahendo , ut patet ex cap. 1. & cap. Venniens 7. & cap. fin. de eo qui duxit in matrimonium &c. Non contrahitur igitur impedimentum dirimens per solum adulterium , sed per adulterium conjunctum cum occidente , aut machinatione occisionis conjugis , vel cum pro-

missione futuri conjugii , ut etiam habetur in
c. significasti 6. eod.

40. Quod si contingat nullum adulterium
committi , sed solum occisionem conjugis
ex intentione contrahendi Matrimonium cum
conjuge superstite ; pro tali casu distinctione
utitur Th. Sanch, in cit. disp. 78. num. 9. Vele-
nīm uterque copulari matrimonio volens co-
operatus est ad mortem alteri conjugi inferen-
dam , ut cum superstite contrahatur , vel al-
ter dumtaxat absque alterius opera , aut con-
silio mortem illam machinatus est. Si uterque
contrahitur impedimentum dirimens etiam si-
ne adulterio , ut satis colligitur ex cap. 1. de
convers. infidel. Si autem unus dumtaxat ex
illis mortem machinatus est absque alterius o-
pera , vel consilio ; etiam pro tali casu docet
Innoc. in cap. Super eo. de eo qui duxit &c. con-
trahi impedimentum dirimens , etiam sine ad-
ulterio ; alii tamen plurimi , quos in loco
citato refert , & sequitur idem Sanch. sentiunt,
tunc tale impedimentum non contrahi , nisi et-
iam interveniat adulterium.

41. Sextum impedimentum est *cultus dispa-*
ritas , quo nomine intelligitur diversitas illa ,
quæ intervenit inter personam baptizatam , &
personam non baptizatam. Ratione hujus im-
pedimenti nequit vir Christianus matrimo-
nium contrahere cum muliere pagana , aut
MW.

mulier Christiana cum viro pagano: quidquid sit utrum hoc impedimentum dirimens introductum sit à jure scripto , videlicet ex Conc. Nicæno primo can. 67. & can. 69. ut aliqui volunt, sive , ut alii malunt , à consuetudine per Ecclesiam approbata , & vim legis habente. Congruentia hujus legis magna est. Cum enim Christus Dominus Matrimonium in Sacramentum elevaverit , non debet Christianus Matrimonium contrahere quod Sacramentum non sit, sicut de facto Sacramentum non esset si cum non baptizato contraheretur , eo quod non baptizatus non sit capax alicujus Sacramenti suscipiendi , & nequeat matrimonium esse Sacramentum ex parte unius , & non ex parte alterius conjugis , cum matrimonium sit unicum vinculum afficiens duas personas. Matrimonium tamen personæ Catholicæ cum persona hæretica , et si regulariter peccantinorum sit , ut constat ex can. 13. Conc. Calcedon. ex cap. Decr. vit 14. de hæret. in 6. aliisque juribus ; non tamen est irritum , arg. ejusdem cap. Decr. ebit, ubi decernitur , uxores Catholicas , quæ scilicet hæreticis nupsere , privandas esse dote in pœnam delicti , & tamen non jubentur separari & ita fert consuetudo in Ecclesia, ut ejusmodi matrimonia reputentur valida , sicut tradit Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 72. n. 2.

42. Septimum impedimentum est Vis , que nomi-

nomine intelligitur coactio , aut metus, quo Matrimonium irritatur si sit metus gravis , & injustè incussus, ut patet ex cap. Cum locum 14. Veniens 15. de Sponsalib. & c. 2. de eo qui duxit matrim. &c.

43. Octavum impedimentum est *Ordo* , videlicet *Ordo Sacer*, qui vel ratione sui , vel solemnis voti castitatis secum adnexi matrimonium contrahendum dirimit , ut desumitur ex cap. 1. & 2. aliisque, qui Clerici ; vel voventes &c. & ex c. un. de voto in 6.

44. Nonum impedimentum est *ligamen*, quo nomine intelligitur vinculum matrimoniale jam contractum inter duos : quamdiu enim tale vinculum durat , uterque conjux est inhabilis ad aliud matrimonium contrahendum , ut constat ex c. licet 4. & c. fin. de Sponsalorum , cap. Gaudemus 8. de divortiis , aliisque textibus.

45. Decimum impedimentum est *honestas*, hoc est impedimentum justitiae publicæ honestatis, quod sicut contrahitur ex sponsalibus de futuro , ut supra dictum est num. 15. ita & à fortiori contrahitur ex matrimonio contracto per verba de præsenti , ut docent Joan. Andr. in c. *Sponsam* , initio de Sponsal. & ibi Abb. num. 1. aliquique relati à Sanch. lib. 7. de Matrim. disp. 70. num. 1. Cum autem Conc. Trid. sess. 24. de reformat. matr. cap. 3. restrinxerit impedimentum justi-

justitiae publicæ honestatis ortum ex sponsali-
bus contractis per verba de futuro , ita ut non
extendatur ultra primum gradum , & ita ut lo-
cum non habeat ubi sponsalia quacumque ra-
tione valida non sint , ut supra diximus num. 16.
dubitatum olim fuit utrum ista restrictio intel-
ligenda sit etiam pro matrimonio contracto per
verba de præsentि . Hæc tamen dubitatio sub-
lata fuit à B. Pio V. in Bulla quæ incipit *Ad Ro-*
manum edita Kal. Jul. 1568. quæ est 62. ejusdem
Pontificis in Bullario , ubi authenticè declaravit
decretem Concilii procedere dumtaxat in
Sponsalibus de futuro , non autem in matrimo-
nio contracto per verba de præsentि , adeoque
in matrimonio taliter contracto durare adhuc
impedimentum publicæ honestatis in omnibus
illis casibus & gradibus , quibus de jure veteri
ante prædictum decretem Concilii introdu-
ctum erat , de quibus sermo est in c. unico ; de
Sponsal. in 6. ut supra exposuimus num. 16.

46. Undecimum impedimentum est *affini-*
tas , de qua supra diximus n. 37. & 38.

47. Duodecimum est impotentia perpetua
ad copulam , ut constat ex toto tit. *de frigid.* &
malefic. secus autem si impotentia sit solum
temporalis , ex c. *fraternitatis* 6. eod. excepto si
temporalis impotentia procedat ex defectu æ-
tatis ad matrimonium requisitæ , quia contra-
ctus ante pubertatem matrimonium non facit ,

¶

si tunc desit potentia generandi , & sufficiens
discretio ad se obligandum , ex cap. attestaciones
10. cap. de illis 9. aliisque juribus de despontat. im-
puber. Ætas autem pubertatis præsumitur
esse in viro annus decimus quartus ex cit. cap.
attestaciones , & cap. ex litteris 11. eod. in fœmi-
na annus duodecimus , ex c. continebatur 6. eod.
Videri potest Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 104.
& seqq.

48. Decimum tertium est si contractui ma-
trimoniali non interveniat Parochus & duo vel
tres testes ; quod decretum fuit à Trid. sess. 24.
de reform. matrim. cap. 1. ubi matrimonia ab-
que tali solemnitate contracta irrita esse decer-
nuntur.

49. Decimum quartum , & ultimum impe-
dimentum est raptus mulieris, quæ quamdiu in
potestate raptoris manserit , non potest eidem
validè matrimonio copulari. Quod si raptæ
raptore separata , & in loco tuto , & libero
constituta, illum in virum habere consenserit,
eam raptor in uxorem habere potest : quam-
vis nihilominus raptor ipse , ac omnes illi con-
silium , auxilium , & favorem præbentes,
sint ipso jure excommunicati , ac perpetuo in-
fames , omniumque dignitatum incapaces ; &
si Clerici fuerint , de proprio gradu decidant:
& præterea raptor teneatur mulierem raptam,
sive eam in uxorem duxerit , sive non duxerit,

de.

decenter arbitrio judicis dotare. Ita expressè
Trid. sess. 24. de refor. matrim. cap. 6.

50. Quod tamen dictum est hactenus , cum
nullo prædictorum impedimentorum contra-
hi matrimonia validè posse , intelligendum
est nisi dispensatio obtineatur , quæ pro im-
pedimentis de jure dumtaxat Ecclesiastico sta-
tutis obtineri potest , ac non nisi à Summo Pon-
tifice peti , ut pluribus relatis docet Sanch. lib.
8. de matrim. disp. 6. num. 14. ac de facto praxis
ostendit , præsertim circa dispensationem pro
impedimento consanguinitatis , circa quam
etiam aliqua specialia statuta sunt , ut vide-
re est in Trident. sess. 24. de reform. matrim. c. 5.
ubi inter reliqua decernitur , ut in secundo
gradu nunquam dispensetur , nisi inter magnos
Principes , & ob publicam causam , quo tamen
non obstante indubitatum est posse Summum
Pontificem dispensare ob legitimam causam e-
tiam cum inferioris conditionis hominibus.
In petitione autem dispensationis pro iis con-
sanguineis collateralibus , qui inæqualiter
distat à communi stipite , quamvis eorum gra-
dus sumatur à remotiori , ut dictum est num.
33. attamen consuetudinis est ut exprimatur
quo gradu uterlibet eorum distet à stipite , &
si eorum alter ab eodem stipite distet unico gra-
du , exprimendum id esse , constat etiam ex
Const. B. Pii V. edita die 20. Augusti 1566.
quæ

quæ in Bullar. est 13. inter ejusdem Pontificis
Constitutiones.

51. Matrimonium legitimè , & absque im-
pedimento dirimente semel contractum inter
fideles , & consummatum , indissolubile est
quoad vinculum , juxta illud Christi Domini
Matth. 19. *Quos Deus conjunxit, homo non sepa-
ret.* Quod si ratum dumtaxat sit , sed non con-
summatum , dissolvitur per Professionem Reli-
gionis , ut constat ex Trid. sess. 24. can. 6. cap. ex
parte tua 14. de convers. conjug. aliisque juribus.
Ex hoc tamen non sit , dissolvi etiam per suscep-
tionem Ordinis sacri , quia ea susceptio vo-
tumque soleinne castitatis cum sacro Ordine
annexum , quamvis satis sit ad impedientium
matrimonium contrahendum , non sufficit ad
contractum dissolvendum , juxta textum ex-
pressum in *extrav. unica de voto inter exprav.
Joan.*

52. Non obstante tamen vinculi indissolubi-
litate , potest multiplex casus contingere , in
quo divortium inter Conjuges fiat , nempe se-
paratio habitationis , permanente vinculo con-
jugali. Ita contingeret si uterque conjux cum
alterius licentia continentiam overet &c. Item
sufficiens causa divortii esset alterutrius conju-
gis adulterium , ex cap. dixit Dominus 32. q[uo]d est. 1.
Dixi alterutrius : quia si uterque ejus criminis
reus est , divortium fieri non potest , ex cap. se-
nifict

nificasti 4. & cap. ex litteris 5. de divortiis , & c. intelleximus 6. & c. fin. de adulteriis , ubi ea reditum ratio , quod paria crima quoad jus privatorum compensatione mutua deleantur, quæ etiam sumitur ex l. viro atque uxore 39. ff. soluto matrimonio. Item causa sufficiens est spirituale conjugis adulterium, hæresis videlicet , ut colligitur ex cap. non solum 6. 28. q. 1. cap. de illa 6. & cap. quanto 7. de divort. Id tamen discriminis pro re præsenti est inter hoc utrumque genus adulterii , quod carnale sit causa sufficiens perpetua separationis , ita ut conjux innocens non compellatur recipere uxorem adulteram etiam emendatam: at in casu spiritualis adulterii , id non universim procedat , sed dumtaxat quando conjux innocens recessit iudicio Ecclesiæ ab hæretico. Si enim propria authoritate se ab eo separaverit , compellitur admittere conjugem emendatum , per textum in eod. cap. de illa. Demum si contingat incestus commissus à viro cum consanguinea uxoris suæ intra gradus prohibitos , amittit vir jus petendi debitum , ut patet ex pluribus sub. rubr. de eo qui cognovit consanguineam &c.

T I T. X.

De Rebus Sacris , & Religiosis.

1. A Bsoluto tractatu Sacramentorum , quæ nobilissimam rerum Ecclesiasticarum cor-